

Arkeologisk förundersökning 2014–2015

Oxie 53:1 och 14:2 – Oxie kyrkogård, fornlämning 37

RENOVERING AV KYRKOGRÄNSMUR

Oxie socken, Malmö kommun
Skåne län

SKÅNE
ARKEOLOGI

Skånearkeologi
Rapport 2015:18

Per Sarnäs

Arkeologisk förundersökning 2014–2015

Oxie 53:1 och 14:2 – Oxie kyrkogård, fornlämning 37

RENOVERING AV KYRKOGÅRDSMUR

Oxie socken, Malmö kommun
Skåne län

Skånearkeologi

Per Sarnäs

Midgårdsgatan 3

216 19 Malmö

Tel: 0708-82 78 16

E-post: info@skanearkeologi.se

Webb: www.skanearkeologi.se

Arkeologisk förundersökning 2014–2015

Oxie 53:1 och 14:2, fornlämning 37

Renovering av kyrkogårdsmur

Oxie socken, Malmö kommun

Skåne län

Skånearkeologi

Rapport 2015:18

Författare: Per Sarnäs

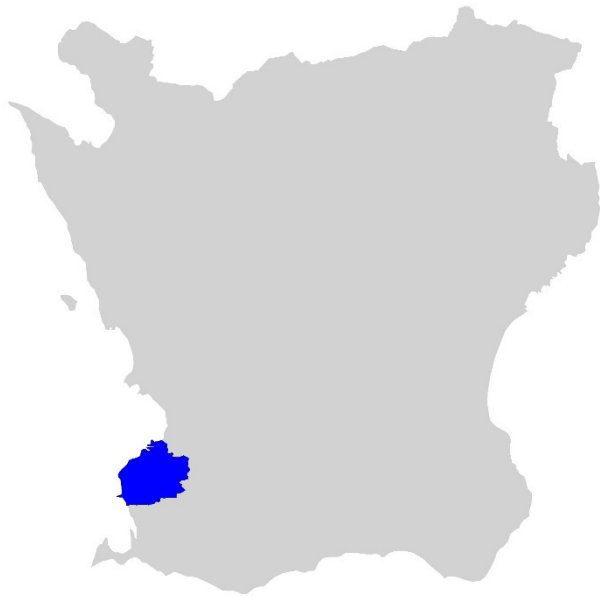
Grafisk form: Anders Gutehall

Omslagsbild: Schaktning för avlopp på västra sidan.

© Skånearkeologi 2015

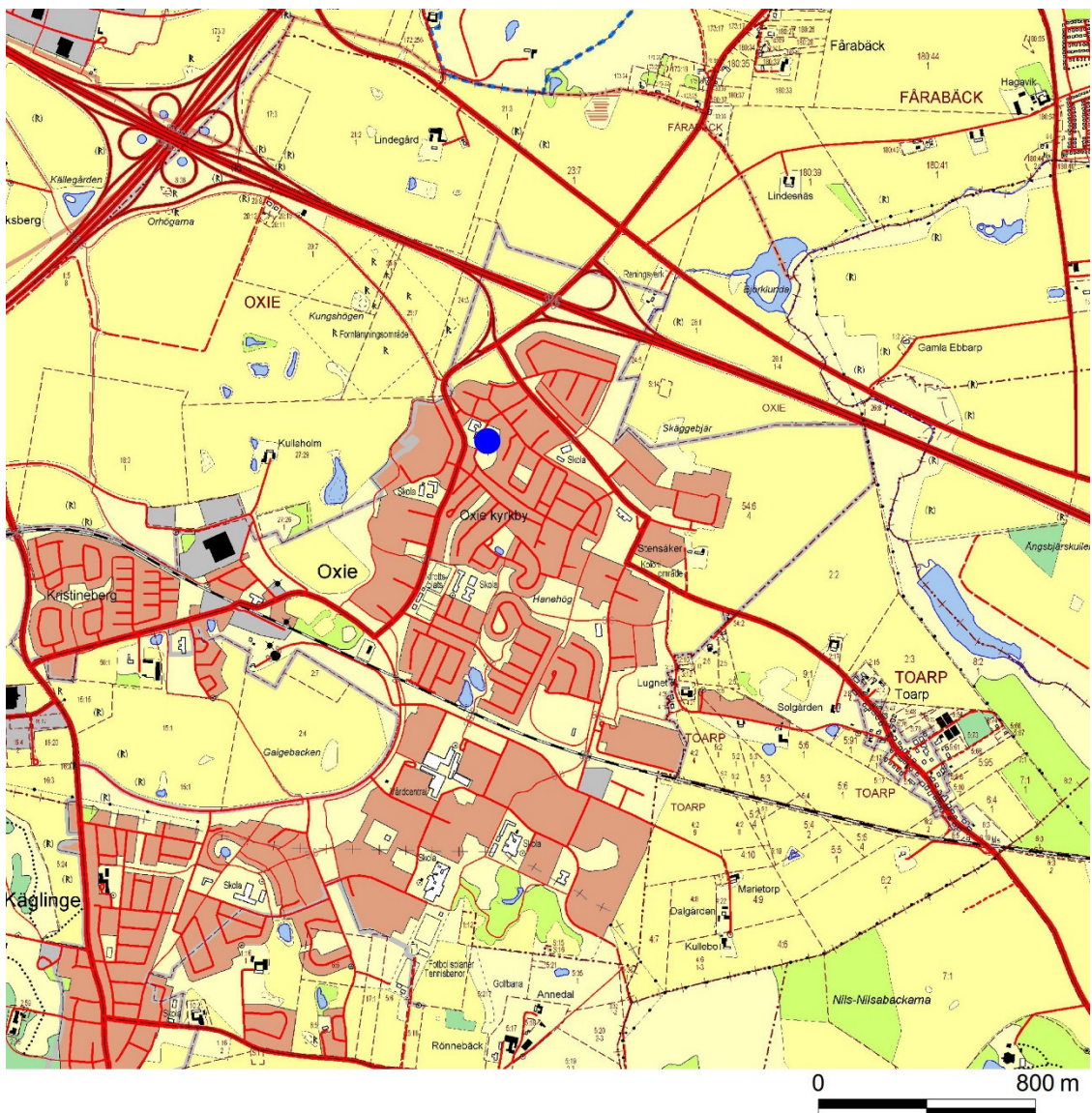
Innehåll

Inledning	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Äldre undersökningar	5
Undersökningsresultat	6
Referenser	7
Tekniska och administrativa uppgifter	8

Figur 1. Karta över Skåne med Malmö kommun markerat med blå färg.

Figur 2. Del av karta över del av Malmö med Oxie kyrka markerat med blå fylld cirkel.

Inledning

Med anledning av att i det närmaste hela kyrkogårdsmuren runt Oxie kyrka lades om i sin helhet genomfördes en arkeologisk förundersökning i form av en schaktningsövervakning enligt beslut av länsstyrelsen i Skåne.

Topografi och fornlämningsmiljö

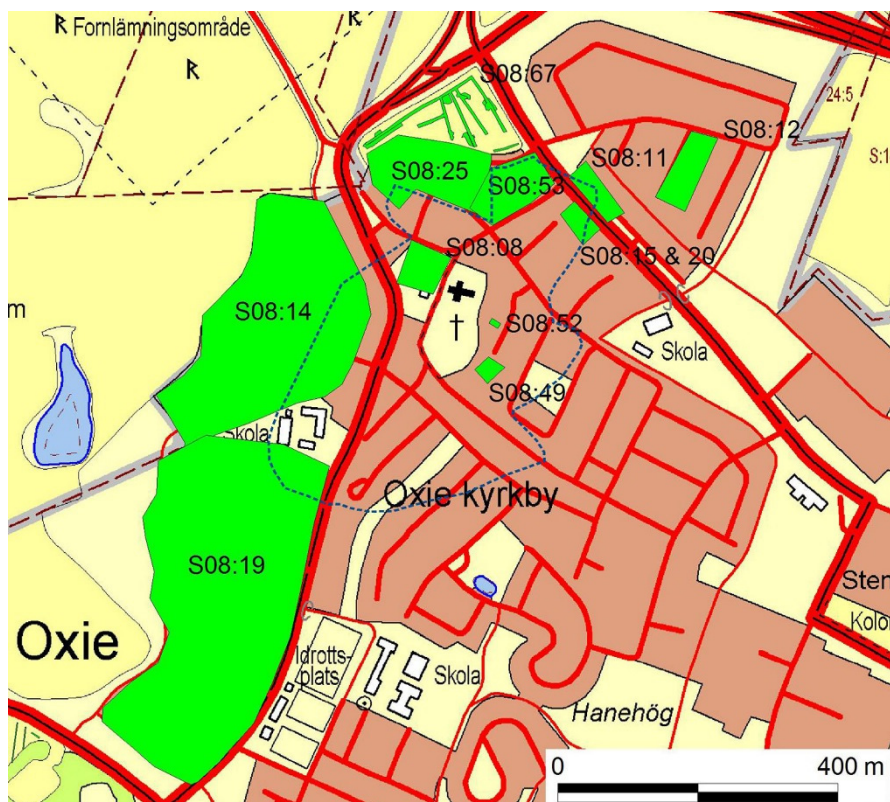
Namnet Oxie anses vara en sammansättning av ordet ”os” i betydelsen åmynning eller källsprång och ”hög”, dvs. gravhög (Ingers 1970). Oxie omnämns första gången på 1100-talet i Lunds domkyrkas Necrologium (Rosborn 1984). Orten nämns även som kungalev, dvs. kunglig egendom, i Kongelevslistan i Kong Valdemars Jordebog från 1230-talet (Jönsson & Brorsson 2003; Rosborn 1984).

I äldre arkivalier omnämns ”Hoffgaarden” eller ”Oxie gaard” på vilken kungens fogde residerade. Läget för denna gård är okänt. Det har dock med en viss sannolikhet föreslagits kunna ha varit gård nr 15 och 24 som vid något senare tillfälle har delats. Gård nr 15 låg strax söder om kyrkan och gård nr 24 omedelbart väster om gård nr 15 (Jönsson & Brorsson 2003). Gård nr 15 har således legat inom den utvidgade delen av kyrkogården.

ÄLDRE UNDERSÖKNINGAR

Ett antal undersökningar har genomförts inom Oxie bytomt (Oxie nr 37). Flertalet av undersökningarna är från 1970-talet eller början av 1980-talet och har gett begränsade resultat, vilket nog till en del kan bero på tidens dokumentation. S08:xx refererar till Malmö museers arkivnumrering.

S08:08 – Vid en arkeologisk undersökning i samband med uppförandet av ett nytt församlingshem 1972 framkom rester efter en mindre byggnad med en eldstad. Fynd av äldre svartgodskeramik daterar lämningen till 1000–1100-tal. Huset utgör sannolikt resterna av ett grophus (Mandahl 1974).

Figur 3. Karta som visar de undersökningar som har utförts inom Oxie bytomt. Bytomtens utbredning enligt FMIS är markerad med blå streckad linje.

S08:11–12 – Under åren 1973 och 1974 undersöktes två områden på 4 500 m² respektive 2000 m². Boplatslämningar från 1000 och 1100-talet påträffades (Sandberg 1974).

S08:15 och S08:20 – Ett ca 1 200 m² stort område undersöktes vid Oxiegården 1975–76. Fynd av svartgods, rödgods och stengods i ett antal anläggningar.

S08:18 – 1976 följdes ett VA schakt i Oxie kyrkoväg från församlingshemmet och norrut ca 183 meter (uppgifter om läge, schaktbredd och djup saknas). I fyndväg påträffades endast djurben (odat. och osign. arkivrapport).

S08:19 – Under vintern 1976 undersöktes fyra anläggningar varav en innehöll svartgods.

S08:25 – Under perioden 1976–1977 genomfördes en undersökning strax utanför den historiskt kända bytomten. Förutom en del förhistoriska fynd och anläggningar undersöktes 2 anläggningar som bör ha varit grophus. I ett av dem påträffades ett stort antal skärvor av äldre svartgods vilket ger en tidigmedeltida datering (Thörn 1994).

S08:49 – Vid en arkeologisk förundersökning sydväst om kyrkogården drogs 5 sökschakt utan att några fornlämningar påträffades (Samuelsson 1983).

S08:52 – Vid en förundersökning strax öster om Kyrkogården kunde ett ovanligt kraftigt matjordslager konstateras (0,8–1,5 m). I schaktet framkom även en härd (Nielsen 1985).

S08:53 – I Kv. Bystenen, drygt 100 m norr om kyrkan, genomfördes en arkeologisk undersökning 1988. Vid undersökningen framkom ett flertal lämningar från 1000/1100-talet och framåt, bl. a. en offergrop med ett kranium och bäckenben från häst lagda i rödockra (Thörn 1994).

S08:67 – År 1997 genomfördes både en arkeologisk utredning och en förundersökning i Kv. Bysmeden. Förutom ett antal förhistoriska lämningar påträffades några anläggningar med fynd av yngre rödgods som tolkades som senmedeltida lämningar (Nilsson 2006).

S08:84 – Ca 100 m öster om kyrkan genomfördes år 2002 en arkeologisk förundersökning i Oxie bygata. Inga fornlämningar påträffades. Lägesangivelse saknas.

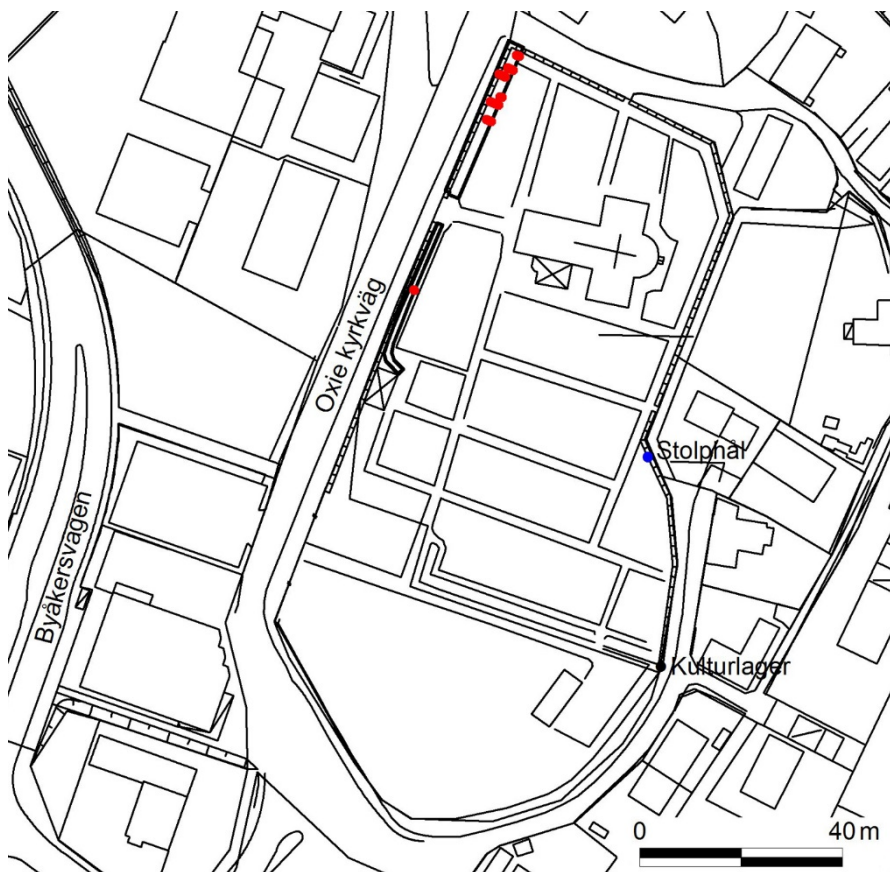
Undersökningsresultat

Kyrkogårdsmuren restaurerades i etapper vilket innebar att en sträcka revs och byggdes upp varpå nästa avsnitt plockades ned. Arbetet följdes längs södra halvan av östra muren samt längs hela västra sidan men i övrigt mer sporadiskt. Längs västra sidan var schaktet bredare än kyrkogårdsmuren då man samtidigt lade ned ledningar för avlopp och dagvatten. Den sydvästligaste delen av muren omfogades endast.

I den sydöstligaste delen av den ombyggda muren framkom en liten rest av kulturlager. Längs den östra sidan påträffades även ett stolphål vars sektion framträdde i schaktkanten in mot kyrkogården.

På östra sidan förekom ovanligt tjocka jordlager. De var så kraftiga att kyrkogårdsmuren inte var nedgrävd i underlaget. Samma iakttagelser gjordes även i samband med en undersökning strax öster om kyrkogården (S08:52). Jordlagren torde utgöra kolluviala lager från tiden före kyrkogården då inga fynd i form av tegel, kalkbruk, ben eller andra nedgrävningar än stolphålet kunde ses. En möjlig förklaring kan vara att man vid uppförandet av Oxie kyrka har jämnat ut marken och samtidigt skapat en större plan yta kring kyrkan. Det rör sig dock om ansenliga jordmängder, mer än vad ett utschaktat matjordslager kan skapa. Höjden som kyrkan ligger på förefaller inte vara tillräckligt stor för att ge så omfattande kolluvier. En trolig förklaring är att kolluvierna härrör från en eller flera bortodlade eller borttagna gravhögar som har legat på platsen för Oxie kyrka. Samma fenomen kunde inte ses på västra sidan. Som ett exempel på att kyrkor kunde uppföras intill gravhögar är Anderslövs kyrka som har en gravhög strax söder om kyrkan.

Längs västra sidan och norr om grinden framkom flera gravar och omrörda människoben. Ett par av gravarna sträckte sig in under kyrkogårdsmuren. I två av gravarna var skeletten så intakta att armställningen kunde ses. Armställningen i dessa gravar var rak vilket generellt tyder på tidigmedeltida gravar. Det finns dock lokala skillnader varför dateringen får anses något osäker. Söder om grinden påträffades bara ett fåtal ben

Figur 4. Kartan visar var kulturlagret, stolphålet och skeletten framkom.

och en intakt barngrav. Endast västra delen av gravan var synlig och ett en bit skullfragment från ett mycket litet barn påträffades. I fyllningen framkom flera små kistspikar.

Drygt 6 m söder om grinden framkom en gravsten på ett djup av 1,2 m under nuvarande grusgång och under en av de fällda trädens stubbar. Gravstenen var ursprungligen rest över Flickan Ingrid Pålsson född 18/10 1861 och död 5/8 1881. Gravstenen framkom omedelbart intill Pålsson familjegrav och den begravda har fått en ny gravsten någon gång under slutet av 1940-talet i samband med en släktings begravning. I denna del av kyrkogården har således marken höjts med dryga metern någon gång i slutet av 1940-talet. Detta i kombination med att schaktet föll mot norr och alltså blev grundare längre söderut, förklarar sannolikt varför så få gravar och ben påträffades.

Referenser

Litteratur

- Ingers, I. Ortnamn i Malmö. VIII. Oxie, Lockarps och Glostorps socknar (forts.). *Malmö Fornminnesförenings Årsskrift*.
- Jönsson, L. & Brorsson, T. 2003. Oxie i sydvästra Skåne. En plats med centrala funktioner. *Landskapsarkeologi och tidig medeltid – några exempel från södra Sverige*. Uppåkrastudier 8. Acta Archaeologica Lundensia Series in 8°, N0. 41.
- Mandahl, A. 1974. En puzzelbit i Oxies historia. Kring Malmöhus. *Årsbok från Malmö Museum 1973–74. Årgång 4*.
- Nilsson, A. 2006. Kv. Bysmeden. Rapport över arkeologisk förundersökning 1997. Malmö Kulturmiljö. Enheten för Arkeologi. Rapport 2006:72.
- Rosborn, S. 1984. Malmö. *Den medeltida staden och dess omland*. RAÄ/SHM Rapport Medeltidsstaden 67. Stockholm.

Opublicerat material

- Nielsen, B. 1985. Arkivrapport över arkeologisk provundersökning/kontroll, Hovgården 4, Oxie kyrkstig 13. MHM 6807. Malmö museer.
- Sandberg, L. 1974. Rapport över arkeologisk undersökning å Oxiegården västra/östra/. Arkivrapport. Malmö museer.
- Samuelsson, B-Å. 1983. Arkivrapport över arkeologisk förundersökning inom Kv. Of-ferkällan. MHM 6658. Malmö museer.
- Thörn, R. 1994. Kv. Bystenen, Oxie. Rapport över arkeologisk slutundersökning 1988. MHM 7180. Malmö museer.

Internetreferenser

FMIS.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer431-2026-2014
Skånearkeologis diarienummer201411
Arkivnummer S08:106

Län Skåne
Kommun Malmö
Socken Oxie
Fastighet Oxie 53:1 & 14:2
RAÄ-nummer 37

Ekonomiska kartans blad2C2f
Koordinatsystem Sweref 99 TM
X koordinat6157708
Y koordinat379916

Fältarbetstid2014-04-01-2015-07-23
Antal arbetsdagar 18
Antal arkeologtimmar 29

Projektansvarig Per Sarnäs
Uppdragsgivare Malmö Pastorat

Kostnader, arkeologi

Fältarbete:18 850:-
Rapport:5 200:-
Tryck:1 000:-
Resor:2 130:-
Summa:27 180:-

Arkivmaterial i form av digitala foton och handlingar förvaras i Malmö museers arkiv.

